

יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב

שאלת התעסוקה היהודית העסיקה משכילים רבים, והם קראו לפרודוקטיביזציה של עולם התעסוקה היהודי ולשחרור מן הרוכלות הזעירה. הד לסוגיה זו נמצא במסורת הכתיבה של האפיטף המשכילי. אף כי רבים מבין המקצועות הנזכרים בו שייכים לתחומה של התעסוקה היהודית המסורתית כמו שחיטה, מילה, תקיעה בשופר ועוד, מעניינים במיוחד האפיטפים המעלים על נס מקצועות אחרים כמו האפיטף לחקלאי וללוחם. יוצאת דופן היא כתובת המצבה של גבריאאל פאלק המתארת אישה הפועלת כמטהרת בתוך מערך הקבורה בגחש"א (גמילות חסד של אמת) אמסטרדם.

שוחט

יעקב איש תם ישב אהל תורה,
התגבר פארי לחלות פני נורא,
שרת את עדתו באמת ונכונה,
ככהן לעליון היו ידיו אמונה,
ביום הזכרון תקע בשופר
ושחט צפרים וכסה בעפר.

(אברהם בן דניאל דלילה אלון מצב: את אשר כתבתי לחק על חמישים ושמונה מצבות)

**על קבר איש אדמה.
מר לאטרינגער הקרוב אלי ממשפחתי.**

מדי שנה בשנה באדמתך בטחית
ובחיקה זרועיך למשמרת הנחת
והיא נתנה יכול לך עשרת פעמים ככה
כי לכל הבוטחים בה תצו את הברכה.

עתה אתה הזרע, ספון בין רגבים,
שכב כצפיתך לימי בקורי עננים
בא יבוא יום ותאסף תבואת זרעך
אתה התבואה, עשרת מונים ברוחך.

(משלם זלמן גאלדבוים, במבחר קברי – ספר השירים)

שכב כצפיתך לימי בקורי עננים: השוכב בצפייה "לימי בקורי עננים", יוצר אלגוריה בין גמול האדמה לחקלאי בחייו ובין גמולו הרוחני במותו באמצעות משחק לשון חינוכי במיוחד, הנשען על ארמוז לפסוק מפרשת התרים את הארץ (במדבר יג, כ) "והימים ימי בקורי ענבים".

על קבר בן יקיר, יפה נוף מודע לבינה ה"ה יעקב ז"ל בהחבר ר' משה
ווארבורג בשנת: אבוי כי גוע יעקב והלך לדרכו לפ"ק

ינוח בְּהַקְבֵר, בְּחֹר כְּאָרְז
לְמַד דַּעַת הַמְשַׁפֵּט וְחַקְתּוּ
מְשׁוֹשׁ אָבִיו, לְמִיּוֹדְעֵיו תְּפַאֲרַת
צָעִיר וְכַמְלֵא יָמִים תְּבוֹנָתוֹ.
כְּגִבּוֹר חֵיל לְבַשׁ נִקְמָה –
לְלַחֵם מְאַהֲבָתוֹ אֶרֶץ מוֹלְדָתוֹ
וַיְהִי בְּהִיּוֹתוֹ בְּשׂוּדָה הַמְלַחֲמָה
וַיִּקָּם עָלָיו הָאוֹיֵב וַיַּהַרְגֵהוּ –
מְאַדְמַת נֶכֶר הוֹעֵלוּ עֲצֻמוֹתָיו
לְקַבּוֹר בְּכַבּוֹד הַהוֹלֵךְ תָּמִים
וְנִטְמָן בְּעַפְרוֹת קְבֵרַת אָבוֹתָיו
עַדִּי יַעֲרֶהוּ הַמְקִיץ נִרְדָּמִים

(יוחנן ויטקובר, אגודת פרחים)

מן התאריך הנרמז באפיטף "בשנת: אבוי כי גוע יעקב והלך לדרכו לפ"ק" אפשר להסיק שהנפטר מת בשנת תרל"א, 1870. בשולי האפיטף מופיעה כתובת בגרמנית המציינת שהמנוח נולד באלטונה ב-1848, ונפטר בצרפת בנובמבר בשנת 1870. שנת מותו של המנוח היא שנת המלחמה בין פרוסיה לצרפת. חודשיים לאחר מותו בשדה הקרב נחתם הסכם שביתת הנשק בין גרמניה לצרפת שהוביל להכרזתו של פון ביסמרק על איחודה של גרמניה. אפיטף זה הוא גילוי נדיר של פטריוטיות לאומית יהודית-גרמנית והוא מדגים את יחסם של יהודי גרמניה למולדתם.

מצבת אשה יקרה, נודע בשערים מעשיה, גברת ומנהלת חברת "גומלי חסדים של נשים" פה העירה ושמה חוה בת מרדכי

עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון

ציון בת-חיל, בנכבדות גברת,
תמכה בעוז כל שוכבי על ערש דוי;
אף למתי עולם ימיה מוסרת,
רחצם מצואתם, בשובם אל אל חי;
כתונת בד קודש בידיה תופרת,
העלותם נכון וטהור מול פני אדני;
עם החיים ועם המתים מאשרת,
חנה שמה, יען היא היתה אם כל חי.

(גבריא אל פאלק, הפורט כולל זמירת נבל והמית כינור)

מצבת רופא עינים

מנחם! נחשבים כמתים, עורי עינים
החיות, פקחת עיניהם באור חכמתך
ואם לנו כמת נחשבת; מקור חיים
הוא יאיר עיניך, ויהי מותך חיים –

(יוחנן ויטקובר, אגודת פרחים)